

Η ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

Εἶναι ἀντίθετα καί ἀσυμβίβαστα μέ τήν ὀρθόδοξη χριστιανική ἄσκηση καί εἰδικότερα τήν προσευχή

Μοναχός Ἀρσένιος Βλιαγκόφτης
πτυχιούχος Θεολογίας καί Φιλοσοφίας
Ἐντεταλμένος Ἰ. Μ. Κασσανδρείας ἐπί θεμάτων αἱρέσεων

Ἡ ἐποχή μας εἶναι ἐποχή μεγάλης πνευματικῆς συγχύσεως καί ἀποστασίας ἀπό τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πατέρας αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ ἀνθρώπους πού παρασύρει στήν πλάνη, γιά νά φέρεי σέ πέρας τό ἀνθρωποκτόνο σχέδιό του. Τή σύγχυση αὐτή καλλιεργοῦν κυρίως οἱ ὁμάδες τῆς λεγόμενης «**Νέας Ἐποχῆς τοῦ Ὑδροχόου**». Βασικό τους δόγμα εἶναι ὅτι ὅλες οἱ θρησκείες εἶναι τό ἴδιο. Ὅλες εἶναι δρόμοι πού ὀδηγοῦν, λένε, στόν ἴδιο σκοπό. Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός τούς διαψεύδει λέγοντας στό Εὐαγγέλιο: «Ἐγώ εἰμί ἡ Ὁδός καί ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή» (Ἰω., 14,6). Συνεπῶς, δέν ὑπάρχουν πολλοί δρόμοι πρός τή σωτηρία, παρά ἕνας καί μοναδικός πού εἶναι ὁ Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία του.

Οἱ κήρυκες τῆς συγχύσεως ταυτίζουν τή χριστιανική προσευχή μέ τή γιόγκα καί τό διαλογισμό πού εἶναι τεχνικές τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν καί τοῦ ἀποκρυφισμοῦ.

Μέ αὐτά πού θά ποῦμε πιστεύω ὅτι θά διαλύσουμε αὐτή τή σύγχυση.

Ἡ ἄσκηση νομοθετεῖται ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριό μας στό ἱερό Εὐαγγέλιο. Ἡ ἄσκηση εἶναι τό μέσον γιά νά φθάσει κανεῖς στό σκοπό τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, πού εἶναι ἡ ἀπαλλαγή ἀπό τά πάθη καί ἡ ἔνωση μέ τό Θεό (κατά χάριν θέωση). **Μορφές ἀσκήσεως** εἶναι ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, ἡ προσευχή, ἡ εἰλικρινής μετάνοια καί ἡ ἐξομολόγηση, ἡ ταπείνωση, τό νά προσπαθοῦμε νά κόβουμε τό δικό μας θέλημα κάνοντας ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τό νά μήν ἔχουμε

Ἁρχαιότερος πλήρης κατάλογος τῶν 27 βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης δέν ὑπῆρχε μέχρι τό 367 μ.Χ., τότε πού μᾶς τόν χάρισε ὁ Μέγας Ἀθανάσιος. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ πρῶτος πλήρης κατάλογος τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπως τόν ἔχομε σήμερα, δέν εἶχε ἐμφανισθεῖ, παρά 300 καί περισσότερα χρόνια μετά τήν ἐναρξη συγγραφῆς τῶν πρώτων Εὐαγγελίων...

Ὁ πρῶην προτεστάντης Frank Schaeffer, στό ἀποκαλυπτικό βιβλίο του *ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΨΕΥΤΙΚΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ* (πού μετέφρασε ὁ ἀρχιμ. Αὐγουστῖνος Μύρου, Κοζάνη), θεωρεῖ τήν ἱστορία τοῦ Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης πολύ γοητευτικό θέμα, καί πολύ κρίσιμο γιά τήν κατανόηση - τόσο τῆς Γραφῆς ὅσο καί τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί μέσα ἀπό αὐτή τήν ἱστορία φαίνεται καθαρά ὅτι ἡ Μητέρα (ἡ Ἐκκλη-

σία) μέ τήν θυγατέρα (τήν Ἁγία Γραφή) ἔχουν διαφορά ἡλικίας τουλάχιστον ... 300 χρόνια! Ἡ - κατά ἡπιότεραν ἔκφραση - ἡ μητέρα κυφοροῦσε τήν θυγατέρα τουλάχιστον ... 300 χρόνια! Αὐτό εἶναι ἕνα ἀδιαμφισβήτητο ἱστορικό γεγονός. Ἀκόμη καί οἱ προτεστάντες μποροῦν ἴσως νά τό παρασιωπήσουν ἢ νά τό ἀγνοήσουν· δέν μποροῦν ὅμως νά τό ἀμφισβητήσουν.

Ἄν λοιπόν -κατά τούς προτεστάντες- ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ἀντάρκης καί ἀυταπόδεικτος, ἄν προηγῆται καί εἶναι ὑπεράνω τῆς Ἐκκλησίας, ἄν ἡ Γραφή ζωογονεῖ, συγκροτεῖ καί ἐρμηνεύει τήν Ἐκκλησία καί ὄχι ἡ Ἐκκλησία τήν Γραφή, τότε ὀδηγοῦμεθα στό - ἀπό ἰατρικῆς τουλάχιστον πλευρᾶς - τερατώδες: ἕνα μῆ ἐσηματισμένον ἔμβρυον νά τρέφει καί νά συντηρεῖ τήν ἐπί 300 καί πλέον ἔτη κυφοροῦσαν αὐτό μητέρα του!!!

έμπιστοσύνη στις δικές μας ανύπαρκτες δυνάμεις, αλλά στη δύναμη του Θεού, τό νά ἀποδίδουμε στό Θεό ὅλα τὰ καλά καί τήν ὅποια πρόοδό μας στό δρόμο τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ στόν ἑαυτό μας νά ἐπιρρίπτουμε τήν εὐθύνη γιά τίς ἀμαρτίες μας. Κοντά σ' αὐτά πρέπει νά προσθέσουμε τή μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί τή συνειδητή συμμετοχή στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, κυρίως στό μυστήριο τῆς μετανοίας καί ἐξομολογήσεως καί στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ ἀσκήση εἶναι ὄχι μόνο γιά τούς μοναχούς καί τούς κληρικούς, ἀλλά γιά ὅλους τούς χριστιανούς, ὅπως φαίνεται καθαρά ἀπό τό ἱερό Εὐαγγέλιο καί τούς βίους τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτόν τόν δρόμο τῆς ἀσκήσεως ἐβάδισαν τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἁγίων τῆς πίστεώς μας. Ἡ ἀσκήση οὐσιαστικά εἶναι τό νά βάλει ὁ ἄνθρωπος ἀπό τή δική του πλευρά τό «θέλω». Τό «μπορῶ» τό βάζει ἀπό τή δική του πλευρά ὁ παντοδύναμος Θεός.

Ἔτσι σιγά-σιγά θεραπεύεται ὁ ἀρρωστος ἀπό τήν ἀμαρτία ἄνθρωπος. Αὐτή ἡ θεραπεία γίνεται μόνο μέσα στό πνευματικό νοσοκομεῖο τοῦ λέγεται Ἐκκλησία. Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ θεραπεία ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἀσκήση.

Ἡ ἀσκήση στήν ὀρθόδοξη παράδοση θεραπείας δέν εἶναι μιά τεχνική. Δέν εἶναι ἕνα σύνολον ἀπό πρακτικές.

Εἶναι ἀντίθετα, ἡ ἀνταπόκριση μέ φιλότιμο στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Τό νά κάνουμε δηλαδή ἀνθρωπίνως ὅ,τι χρειάζεται γιά νά καθαρίσουμε τόν ἑσω ἄνθρωπο, ὥστε νά ἔλθει καί νά κατοικήσει μέσα μας ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐξάλλου ὁ Θεός κάνει τό πρῶτο βῆμα, γιά νά συναντήσει τόν ἄνθρωπο καί ὄχι ὁ ἄνθρωπος γιά νά βρεῖ τό Θεό. Ἐρχόμαστε τώρα σ' ἕνα σημεῖο κρίσιμο.

Υπάρχουν κάποιες ὁμοιότητες ἀνάμεσα στήν ἀσκήση τήν ὀρθόδοξη καί τήν ἀσκήση στόν ἐξω-ὀρθόδοξο χῶρο, οἱ ὁποῖες μάλιστα μπορεῖ νά ἐντυπωσιάσουν κάποιον ὁ ὁποῖος μένει στή φαινομενική ὁμοιότητα τῶν δένδρων ὅσον ἀφορᾶ στά φύλλα, καί δέν βλέπει τίς διαφορές στόν κορμό, στίς ρίζες καί κυρίως στόν καρπό.

Προσευχή εἶναι ἡ συνομιλία τῆς ψυχῆς μέ τό Θεό. Πολύ γνωστή στή μοναχική παράδοση εἶναι ἡ λεγόμενη νοερά προσευχή («Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με»), τήν ὁποία καλλιέργησαν καί

καλλιεργοῦν ὅλες οἱ φιλόθεες ψυχές καί ὄχι μόνο οἱ μοναχοί.

Οἱ ἐξωτερικές ὁμοιότητες τῆς λεγομένης ψυχοσωματικῆς μεθόδου τῆς νοερᾶς προσευχῆς μέ τίς τεχνικές τοῦ διαλογισμοῦ στάθηκαν ἀφορμή γιά νά γραφοῦν πολλά, τὰ τελευταῖα κυρίως χρόνια. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι τό κάλπικο πάντα μμεῖται τό γνήσιο. Ὁ διάβολος μπορεῖ νά μετασχηματισθεῖ ἀκόμη καί σέ ἄγγελο φωτός γιά νά παραπλανήσει.

Σέ τί συνίσταται γενικά ἡ λεγομένη «ψυχοσωματική μέθοδος»; Στά ἐξῆς: Κάθεται κανεῖς σ' ἕνα χαμηλό σκαμνί μέ τό κεφάλι σκυμμένο, ὥστε νά βλέπει πρὸς τό σημεῖο τοῦ στήθους λίγο κάτω ἀπ' τήν καρδιά καί προσπαθεῖ νά συντονίσει τήν ἀναπνοή μέ τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ, στά λόγια καί στό νόημα τῆς ὁποίας προσπαθεῖ νά συγκεντρώσει τό νοῦ του καί νά θερμάνει τήν καρδιά του. Αὐτό ὅμως δέν παρέχεται ὡς συνταγή, οὔτε ἀπό ὅλους τούς διδασκάλους τῆς νοερᾶς προσευχῆς, οὔτε πρὸς ὅλους ὅσοι θά ἤθελαν νά ἀσχοληθοῦν.

Καί δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι αὐτό μπορεῖ νά βοηθᾷ, ἀλλά δέν εἶναι ὁ σκοπός. Τό θέμα αὐτό θά ἀναπτυχθεῖ στή συνέχεια.

Ὁ διαλογισμός ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὀρίζεται ἀπό τόν Ἰνδό γκουρού Σάτνα Σάι Μπάμπα ὡς «ἡ μέθοδος μέσα ἀπό τήν ὁποία ὁ νοῦς μαθαίνει νά συγκεντρῶνεται» (Σρί Σάτνα Σάι Μπάμπα, «Διαλογισμός», Ἐκδ. Σρί Σάτνα Σάι, Ἀθήνα, 1984, σ. 8, κατά παράθεσιν ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου εἰς «Διαλογισμός ἢ προσευχή;» σ. 56).

Στήν περίπτωση αὐτή τοῦ συσχετισμοῦ νοερᾶς προσευχῆς καί διαλογισμοῦ γίνεται μιά ἀνέντιμη προσπάθεια. Εἶναι ἡ προσπάθεια νά φανεῖ ὅτι δῆθεν ἔχουμε δύο διαφορετικούς μέν, ἀλλά συγγενικούς κατά βάθος δρόμους, πού ὀδηγοῦν στόν ἴδιο σκοπό. Ὅτι ἔχουμε δύο διαφορετικές παραδόσεις πού περιγράφουν ὅμως τήν ἴδια οὐσιαστικά ἐμπειρία. Δυστυχῶς ἀκόμη καί καθηγητές Ὀρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, ὅπως π.χ. ὁ καθηγητής Σάββας Ἀγουρίδης, ὑποστηρίζουν αὐτή τήν ἀποψη (βλ. ἄρθρο του μέ τίτλο «Ἡ ἐμπειρία τοῦ θείου φωτός στους Ὀρθόδοξους Ἡουχαστές καί ὁ φωτισμός στόν Βουδισμό Ζέν» (εἰσήγηση στό «Conference on God

and God's Equivalents» πού ὀργάνωσε τό Council on the World's Religions, στήν Assisi, Ἰταλία, 1-6 Μαΐου 1990). Ἡ ἐξήγηση εἶναι ὅτι ὁ κ. Ἀγουρίδης εἶναι δυστυχῶς στέλεχος τῆς «Ἐνωτικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Κορεάτη ψευδομεσσία Σάν Μυούνγκ Μούν.

Αὐτή ἡ προσπάθεια βέβαια τῆς συγχύσεως ἐντάσσεται μέσα στό συγκρητιστικό πλαίσιο πού βλέπει τά πράγματα ἢ λεγομένη «Νέα Ἐποχή τοῦ Ὑδροχόου». Ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, λένε γιά νά παραπλανήσουν καί νά προσηλυτίσουν τούς ἀστηρίκτους, ὅτι τάχα ὅλα εἶναι τό ἴδιο. Κατά βάθος ὅμως οὔτε οἱ ἴδιοι τό πιστεύουν, διότι δέχονται ὅτι ἡ δική τους πίστη ἀνήκει στή Νέα Ἐποχή καί συνεπῶς βρίσκονται οἱ ἴδιοι σέ ἀνώτερο ἐξελικτικό ἐπίπεδο ἀπό ἐμᾶς τούς χριστιανούς πού μείναμε, ὅπως λένε, κολλημένοι στήν παλιά ἐποχή, δηλαδή στήν «ἐποχή τῶν ἰχθύων», πού ἦταν, ὅπως λένε, ἡ ἐποχή τοῦ χριστιανισμοῦ!

Θά μπορούσαμε νά ποῦμε πολλά γιά τήν περί Θεοῦ, ἀνθρώπου καί κόσμου ἀντίληψη στήν ὁποία βασιζέται ἡ χριστιανική ὀρθόδοξη προσευχή. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά θά μπορούσαμε νά ποῦμε ἐξίσου πολλά γιά τήν περί Θεοῦ, ἀνθρώπου καί κόσμου ἀντίληψη, τήν ὁποία προϋποθέτει ἡ γιόγκα καί ὁ διαλογισμός. Οἱ δύο αὐτές ἀντιλήψεις εἶναι μεταξύ τους τελείως ἀντίθετες καί ἀσυμβίβαστες. Γιά μᾶς τοῦ χριστιανούς, ὁ Θεός εἶναι πρόσωπο, δημιούργησε ἀπό ἀγάπη τόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπίσης πρόσωπο. Ὁ Θεός ἐπίσης δημιούργησε ἀπό ἀγάπη τόν κόσμο καί ἐνδιαφέρεται γι' αὐτόν, ὅπως βέβαια, καί πολύ περισσότερο, ἐνδιαφέρεται καί γιά τόν ἄνθρωπο. Ἀντίθετα, σύμφωνα μέ τίς ἀνατολικές θρησκείες καί τήν «Νέα Ἐποχή», ὁ Θεός εἶναι μιά ἀπρόσωπη ὑπερσυνειδητότητα πού ταυτίζεται μέ τό σύμπαν. Ἔχουμε δηλαδή πανθεισμό. Ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης, σύμφωνα μ' αὐτούς, εἶναι σάν μιά σταγόνα πού πρέπει νά σβήσει μέσα στόν ὠκεανό τοῦ ἀπρόσωπου Θεοῦ-σύμπαντος. Δέν ὑπάρχει ἐλευθερία οὔτε εὐθύνη σύμφωνα μέ τήν ἀντίχριστη ἀντίληψη τῆς «Νέας Ἐποχῆς». Ὅλα καθορίζονται, λένε, μέ βάση τόν τυφλό νόμο τοῦ κάρμα καί τῆς μετενσάρκωσης, ὁ ὁποῖος βέβαια δέν εἶναι νόμος, ἀλλά μιά θρησκευτική πίστη τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν καί τοῦ ἀποκρυφισμοῦ. Σύμφωνα μέ αὐτή τήν πλάνη, ἡ ψυχή

μετά τό σωματικό θάνατο, μπαίνει σ' ἓνα ἄλλο σῶμα, εἴτε ἀνθρώπου, εἴτε ζῶου. Μπορεῖ ἀκόμη καί σ' ἓνα φυτό ἢ μιά πέτρα, ἀφοῦ ὅλα στήν οὐσία τούς εἶναι, ὅπως λένε, τό ἴδιο.

Κλείνουμε τήν σημαντική αὐτή πιστεύω παρένθεση.

Ἡ ὀρθόδοξη τοποθέτηση πάνω στήν πλανημένη ἀποψη ὅτι τάχα διαλογισμός καί προσευχή εἶναι τό ἴδιο, μπορεῖ νά συνοψισθεῖ στά ἑξῆς: Διαβάζω ἀπό τό βιβλίο «Ἡ δύναμη τοῦ Ὄνόματος» τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Διοκλείας κ. Καλλίστου Γουέαρ, καθηγητοῦ στό Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης.

«Μαζί μέ τίς ὁμοιότητες ὑπάρχουν ἐπίσης καί διαφορές. Ὅλες οἱ εἰκόνες ἔχουν πλαίσια καί ὅλα τά πλαίσια τῶν εἰκόνων ἔχουν μερικά κοινά χαρακτηριστικά· κι ὅμως οἱ εἰκόνες μέσα στά πλαίσια ἴσως νά εἶναι ὁλότελα διαφορετικές. Αὐτό πού ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ εἰκόνα, ὄχι τό πλαίσιο. Στήν περίπτωση τῆς Εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ, οἱ φυσικές ἀσκήσεις εἶναι σάν τό πλαίσιο, ἐνῶ ἡ νοερά ἐπίκληση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ εἰκόνα μέσα στό πλαίσιο. Τό “πλαῖσιο” τῆς Εὐχῆς μοιάζει βεβαίως μέ διάφορα μὴ Χριστιανικά “πλαῖσια” ἀλλά αὐτό δέ θά πρέπει νά μᾶς ἀποσπᾷ τήν προσοχή ἀπό τή μοναδικότητα τῆς εἰκόνας πού περιλαμβάνεται ἀπό τό χαρακτηριστικά χριστιανικό περιεχόμενο τῆς προσευχῆς. Τό οὐσιώδες σημεῖο στή Νοερά Προσευχή δέν εἶναι ἡ πράξη τῆς ἐπανάληψης αὐτῆ καθ' ἑαυτή, οὔτε τό πῶς καθόμαστε ἢ ἀναπνέουμε, ἀλλά **σέ ποιόν μιλάμε**· καί στήν περίπτωση αὐτῆ οἱ λέξεις ἀπευθύνονται ξεκάθαρα στόν Ἐνσαρκωμένο Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστό, Υἱό τοῦ Θεοῦ καί Υἱό τῆς Παρθένου Μαρίας».

Καί συνεχίζει: (Ἡ προσευχή τοῦ Ἰησοῦ ἢ νοερά προσευχή εἶναι) **«μιά ἐπίκληση πού ἀπευθύνεται σέ ἓνα ἄλλο πρόσωπο, στό Θεό πού ἔγινε ἄνθρωπος, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ προσωπικός μας Σωτήρας καί Λυτρωτής. Ἡ Εὐχή τοῦ Ἰησοῦ, ἐπομένως, ἀπέχει πολύ ἀπό μιά ἀπομονωμένη μέθοδο ἢ τεχνική. Ὑφίσταται μέσα σέ μιά ὀρισμένη συνάφεια, κι ἀν διαχωριστεῖ ἀπ' τή συνάφεια αὐτή χάνει τό ὀρθό της νόημα.**

Καί συνεχίζει: Ἡ συνάφεια, τῆς Εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα **συνάφεια πίστεως**. Ἡ Ἐπίκληση τοῦ Ὄνόματος προϋποθέτει ὅτι κάποιος πού λέει τήν προσευχή πιστεύει στόν Ἰη-

σοῦ Χριστό ὡς Υἱό τοῦ Θεοῦ καί Σωτήρα. Πίσω ἀπό τήν ἐπανάληψη ἑνός τύπου λέξεων πρέπει νά ὑπάρχει μιὰ ζωντανή πίστη στόν Κύριο Ἰησοῦ -σ' αὐτό πού Ἐκεῖνος εἶναι καί σ' ὅ,τι ἔχει κάνει προσωπικά γιά μένα.

Κατά δεύτερο λόγο, ἡ συνάφεια τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ εἶναι **συνάφεια κοινότητας**. Δέν ἐπικαλούμαστε τό ὄνομα σάν χωριστά άτομα, στηριζόμενα ἀποκλειστικά στίς δικές μας ἐσωτερικές δυνάμεις, ἀλλά τό ἐπικαλούμαστε σάν μέλη τῆς κοινωρίας τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε γιά μιὰ στιγμή (οἱ Ἅγιοι Πατέρες μας) δέν ἀντίκρουσαν τήν Ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ σάν ὑποκατάστατο τῶν Μυστηρίων, ἀλλά δέχτηκαν ὅτι ὁποῖος τήν χρησιμοποιεῖ, θά ἔπρεπε νά εἶναι ἐνεργό καί συμμετέχον μέλος τῆς Ἐκκλησίας» (μνημονευθέν βιβλίο σ. 66-68).

Καί γιά νά συμπληρώσουμε τίς σκέψεις αὐτές:

Ὁ στόχος μας στήν προσευχή εἶναι νά ἐοικωνήσουμε μέ **τό πρόσωπο** τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ - καί ἡ ἐπικοινωνία αὐτή βέβαια δέν μπορεῖ τά μπεῖ μέσα σέ καλούπια - καί νά ἐνωθοῦμε μαζί του, (ἡ ἔνωση ὅμως αὐτή δέν καταργεῖ τήν προσωπική ἐτερότητα), ἐνῶ στό διαλογισμό ὁ στόχος εἶναι νά διαλυθεῖ τό ἀτομικό Ἐγώ σά σταγόνα στόν ὠκεανό τῆς «παγκόσμιας ὑπερσυνειδητότητας» πού δέν εἶναι πρόσωπο.

Στό διαλογισμό δέν ἀπευθύνεται κανείς σ' ἕνα ξεχωριστό πρόσωπο, μέ τό ὅποιο τόν συνδέει ἡ ἀγάπη, ἀλλά ἀπευθύνεται στόν Ἐαυτό, πιστεύοντας ὅτι ὁ ἴδιος στήν οὐσία του εἶναι Θεός. Αὐτό βέβαια εἶναι μιὰ δαιμονική ἀπάτη καί πλάνη, τήν ὁποία γιά νά περάσουν, παρερμηνεύουν διαστρεβλώνοντας καί τούς λόγους τοῦ Χριστοῦ «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ὑμῶν ἐστί» (Λκ., 17,21). Αὐτό ὅμως τό χωρίο δέν σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπό τή φύση του Θεός, ὅπως πλανῶντες καί πλανώμενοι πιστεύουν καί διακηρύσσουν οἱ νεοεποχίτες, ἀλλά σημαίνει ὅτι ἐφόσον κάποιος εἶναι βαπτισμένος, κατοικεῖ μέσα του ἡ ἀκτιστή Θεία Χάρις, δηλαδή τό Ἅγιο Πνεῦμα καί ὁποῖος ἔχει μέσα του τή Θεία Χάρις, ζεῖ ἀπό τώρα αὐτό πού ὀνομάζουμε Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Κλείνουμε τή μικρή παρένθεση.

Ὁ διαλογισμός λοιπόν δέν εἶναι μιὰ κίνηση ἐξόδου ἀπό τό ἐγώ, μιὰ κίνηση ἀπαλλαγῆς ἀπό

τόν ἐγωϊσμό, δηλαδή μιὰ κίνηση ἀγάπης, ἀλλά εἶναι ἕνα ἐγωκεντρικό βραχυκύκλωμα.

Στό διαλογισμό γίνεται ἀναφορά στό δαλογιστικό ἀντικείμενο, ὅπως τό ὀνομάζουν. Αὐτό θά μπορούσε νά εἶναι, σύμφωνα μέ τούς ὁπαδοῦς τοῦ διαλογισμοῦ, ἡ μορφή τοῦ Βούδα, ἡ φλόγα ἑνός κεριοῦ, ἡ ὀτιδήποτε ἄλλο (καί γιατί ὄχι, συμπληρώνουμε ἐμεῖς, καί ἡ μορφή τοῦ Ἐωσφόρου, ἐάν αὐτό «ἐμπνέει» καί «βοηθᾷ» τόν διαλογιζόμενο).

Ὅταν ἀπευθύνονται αὐτοί οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν τό διαλογισμό σέ χριστιανούς, γιά νά τούς προσημιτίσουν, λένε ὅτι κατά τήν ὥρα τοῦ διαλογισμοῦ μποροῦν νά συγκεντρώσουν τήν προσοχή τους στόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἔτσι καλλιεργοῦν τή σύγχυση. Διότι δίνουν στόν ὄρο «Χριστός» ἄλλο περιεχόμενο. Γι' αὐτούς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός δέν εἶναι, ὅπως γιά μᾶς, τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος, ἀλλά ἕνας ἀπό τούς μεγάλους δασκάλους κοντά σέ πολλούς ἄλλους. Κυρίως ὅμως εἶναι, ὅπως λένε, μιὰ κατάσταση μέσα μας! Ὅλοι εἴμαστε, λένε, ἀπό τή φύση μας Χριστοί. Ἐμεῖς ὅμως οἱ ὀρθόδοξοι δέν πιστεύουμε στό δαιμονικό ψέμα ὅτι τάχα εἴμαστε ἀπό τή φύση μας Θεοί, ἀλλά ἀγωνιζόμαστε μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ νά μοιάσουμε στό Χριστό καί συνεπῶς νά γίνουμε κατά χάριν Θεοί ὅπως εἶναι οἱ ἅγιοι. Ἡ διαφορά εἶναι τεράστια. Στήν περίπτωση τοῦ διαλογισμοῦ ἐφαρμόζεται τό ἑωσφορικό ψέμα τῆς αὐτοσωτηρίας, ἐνῶ στήν περίπτωση τῆς προσευχῆς ἀγιάζεται ὁ ἄνθρωπος σέ κοινωνία ἀγάπης καί ὑπακοῆς μέ τόν μόνο ἅγιο Τριαδικό Θεό.

Οἱ ὁπαδοί τοῦ διαλογισμοῦ κάνουν λόγο καί γιά «ξεπέραςμα τοῦ διαλογιστικοῦ ἀντικειμένου».

Τό ὑποτιθέμενο ὅμως αὐτό «ξεπέραςμα τοῦ διαλογιστικοῦ ἀντικειμένου», εἶναι τελείως ξένο καί ἀσυμβίβαστο μέ τήν ὀρθόδοξη προσευχή. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός δέν εἶναι γιά μᾶς ἕνα διαλογιστικό ἀντικείμενο, οὔτε εἶναι ὁ στόχος μας νά τόν ξεπεράσουμε φθάνοντας σέ μιὰ «κατάσταση καθαρῆς συνείδησης» ἢ «βαθύτερης ἐπίγνωσης τοῦ Ἐαυτοῦ» (βλ. + π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου «Διαλογισμός ἢ Προσευχή;» σελ. 86 κ. ἐξ.).

Ἐνα ἄλλο σημεῖο, πού πρέπει νά τονίσουμε, εἶναι ὅτι, μέ τίς τεχνικές τοῦ διαλογισμοῦ φθάνει κανείς σέ ὕψη ὑπερηφανείας, ἐνῶ μέ τήν

προσευχή ταπεινώνεται, δέν περιφρονεί κανένα καί μάλιστα, ἔχοντας γνωρίσει πραγματικά τόν ἑαυτό του, ὅταν διώνει καταστάσεις τῆς Θείας Χάριτος, τόν θεωρεῖ (τόν ἑαυτόν του) χειρότερο ἀπό ὄλους, ἀκόμη καί ἀπό τά ἀλόγα ζῶα. Ὑποκάτω πάσης τῆς κτίσεως», καθώς διαβάζουμε στό «Γεροντικό».

Ὁ διαλογιζόμενος πού πιστεύει ὅτι στήν οὐσία του εἶναι Θεός, δέν μπορεῖ νά πεῖ «ἐλέησόν με», δυό λέξεις πού εἶναι τό κλειδί τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Δέν μπορεῖ μέ ἄλλα λόγια ὁ ὁπαδός τοῦ δόγματος «θέλω καί μπορῶ» τῆς νεοεποχίτικης «θετικῆς σκέψης» νά ταπεινωθεῖ.

Ἐξάλλου, ὁ διαλογισμός σέ τελική ἀνάλυση, ὁδηγεῖ τόν διαλογιζόμενο σέ μιά κατάσταση αὐτο-ὑπνωσης. Ἡ ἐπιδίωξη ἔνωσης μέ τό ἀντικείμενο τοῦ διαλογισμοῦ, πού εἶναι ὁ κύριος στόχος τοῦ διαλογισμοῦ, δέν εἶναι παρά μιά ὑπόθεση τῆς φαντασίας, ἡ ὁποία φαντασία σύμφωνα μέ τήν ὀρθόδοξη ἀσκητική θεραπευτική ἀγωγή πρέπει νά μπεῖ στό περιθώριο. Ἡ κίνηση αὐτή στό χῶρο τοῦ φανταστικοῦ-μᾶλλον στό χῶρο ὅπου πραγματικό καί φανταστικό συγχέονται - μπορεῖ νά φθάσει μέχρι καταστάσεις πού εἶναι ἀρμοδιότητα τῆς ψυχιατρικῆς, ὅπως π.χ. τοῦ ὁπαδοῦ τῆς «θετικῆς σκέψης», πού προσπάθησε μέ τή «δύναμη τοῦ νοῦ», ὅπως πίστευε, νά σταματήσει ἕνα τραῖνο, μέ ἀποτέλεσμα βέβαια νά τόν πατήσει. Παρομοίων ἐξωφρενικῶν παραδειγμάτων ὑπάρχει πληθώρα. Τό δαιμονικό στοιχεῖο βέβαια ὑποδοηθεῖ ὅλες αὐτές τίς καταστάσεις. Παραπέμπω γιά ἐμβάθυνση στό κίνημα τῆς λεγόμενης «θετικῆς σκέψης» στό βιβλίο τοῦ μακαριστοῦ π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου «Αὐτογνωσία, αὐτοπραγμάτωση, σωτηρία».

Ἡ ἀσκησιμὸς δέν εἶναι τεχνική. Αὐτό φάνηκε καί ἀπό τή σύγκριση νοερᾶς προσευχῆς καί διαλογισμοῦ. Δέν εἶναι κάτι μέ τό ὅποιο μποροῦμε νά ἐκδιώσουμε τήν ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀσκησιμὸς στήν ὀρθόδοξη παράδοση δέν εἶναι αὐτοσκοπός. Εἶναι μέσον. Ἡ ἐπιδίωξή μας μέ τήν ἀσκησιμὸς εἶναι νά νεκρώσουμε τά πάθη, ὅχι νά δλάψουμε τό σῶμα. «Ἐμεῖς δέν διδαχτήκαμε νά εἴμαστε σωματοκτόνοι, ἀλλά παθοκτόνοι» λέγει ὁ ἁββάς Ποιμὴν στό «Γεροντικόν» (Ἔκδ. «Ἀστέρος», σελ. 101, παρ. ρπγ).

Ἐπειδὴ ἡ ἀσκησιμὸς δέν εἶναι αὐτοσκοπός, ὅπως τονίσαμε ἐνωρίτερα, γι'αὐτό καί ὁ ὀρθόδοξος δέν ἐπιδιώκει νά δεῖ φῶτα ἢ ὄραματα, νά ἔχει «ἐμπειρίες» ἢ νά κάνει θαῦματα. Ὅπου καί ὅποτε παρουσιάζεται τυχόν μιά «ὄραματολαγνεία» ἢ μιά «θαυματολαγνεία», θα πρέπει νά ξέρουμε ὅτι εἶναι παρεκτροπές ἀπό τό ὀρθόδοξο φρόνημα καί ἦθος. Ὁ ὀρθόδοξος ἀρνεῖται τίς «ἐμπειρίες» πού ὁ διάβολος εἶναι ἔτοιμος νά τίς προσφέρει «ἐδῶ καί τώρα» καί χωρὶς νά τοὺς ζητηθοῦν πολὺ περισσότερο βέβαια ὅταν τοῦ ζητηθοῦν.

Χάσμα μέγα ὑπάρχει μεταξύ ἑνός ἀληθινοῦ προφήτη, ἑνός ὀρθόδοξου ἀγίου δηλαδή, καί ἑνός ἀποκρυφιστῆ μάγου, φακίρη, θαυματοποιοῦ, μέντιουμ.

Ἀνοίγοντας μιά μικρὴ παρένθεση παραθέτω συνοπτικά τά βασικά σημεῖα διαφοροποιήσεως τά ὅποια ἀναλύονται στό βιβλίο τοῦ + π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου «Ἀποκρυφισμός, γκουρουνισμός, νέα ἐποχή» (σ.282-286).

1. Ὁ προφήτης, ὁ ἅγιος, δέν εἶναι αὐτόκλητος ἀλλὰ θεόκλητος.

2. Ὁ ἀληθινὸς προφήτης ἔχει συναίσθηση τῆς μηδαμινότητάς του, ἐνῶ ὁ μάγος, θαυματοποιὸς εἶναι γεμάτος ἔπαρση δαιμονική.

3. Ὁ ἀληθινὸς προφήτης δέν ἀνοίγει «ἐπιχείρηση παροχῆς ὑπηρεσιῶν», οὔτε προσκαλεῖται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πορεύεται ἐκεῖνος πρὸς αὐτούς.

4. Ὁ ἀληθινὸς προφητικὸς λόγος εἶναι συνήθως ἀνεπιθύμητος ἀπὸ ἐκείνους στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται καί τοὺς προκαλεῖ, δέν τοὺς κολακεύει καί

5. Τό περιεχόμενο τοῦ μηνύματος τοῦ ἀληθινοῦ προφήτη δέν εἶναι νέο ἀλλὰ παλαιό πού ἔχει λησμονηθεῖ.

Καί γιά νά ἐπανέλθουμε στό θέμα τῶν ὀραμάτων καί «ἐμπειριῶν», μποροῦμε νά προσθέσουμε ὅτι:

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ βέβαια μπορεῖ νά ἐπισκεπτεται τοὺς κεκαθαμένους καί ἅγιους, ὅπως καί ὅποτε αὐτὴ κρίνει ὠφέλιμο γιά τοὺς ἴδιους ἢ γιά τήν οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας· αὐτές οἱ ἐμπειρίες ὅμως οὔτε ἐκδιάζονται οὔτε αὐτοσκοπός εἶναι.

Μετάνοια νά ζητοῦμε συμβουλευθῶν οἱ Ἅγιοι, ἡ ὁποία καί αὐτὴ εἶναι δῶρον Θεοῦ, καί ἡ ὁ-

ποία κατά τόν Ἅγιο Ἰσαάκ τό Σύρο εἶναι ὑψηλοτέρα πασῶν τῶν ἀρετῶν, «...ὅτι οὐδέ τελειωθῆναι δύναται τό ἔργον αὐτῆς πάποτε· προσήκει γάρ αὕτη πᾶσιν, ἀμαρτωλοῖς καί δικαίοις, πάντοτε, τοῖς βουλομένοις σωτηρίας τυχεῖν» (Λόγος ΝΕ., Περί παθῶν, Ἐκδ. Ἱερομ. Ἰωακείμ Σπεταιεῖρη σ. 220). Μετάνοια λοιπόν να ζητοῦμε καί ὄχι νά κάνουμε θαύματα, πράγμα πού μπορεῖ, ἀν δέν ἔχουμε ταπεινωση, νά μᾶς δλάψει ἢ ἀκόμη καί νά μᾶς καταστρέψει.

Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον οἱ Ἅγιοι παραιτοῦνται ἀπό τόν πειρασμό τῆς ἐπιθυμίας γιά «ἐμπειρίες» εἶναι τό ταπεινό φρόνημα.

Στό βίο τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Παΐσιου τοῦ ἀγιορείτου, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 1994, ἀναφέρεται τό ἐξῆς περιστατικό: Ἐνα βράδυ καθώς ἀγρυπνοῦσε προσευχόμενος, τοῦ φάνηκε ὅτι θά ἀνοίγε τό ταβάν τῆς καλύβης του καί θά ἐμφανίζοταν ὁ Χριστός γιά νά τόν εὐλογήσει. «Θεέ μου ποιός εἶμαι ἐγώ γιά νά ἀξιωθῶ νά σέ δῶ;» ἦταν ὁ ταπεινός λογισμός πού ἀμέσως ἔκανε, καί ἀστραπιαῖα τό ὄραμα πού ἐτοίμαζε νά τοῦ δείξει ὁ διάβολος ἐξαφανίστηκε.

Κριτήριο γιά τή γνησιότητα τῆς Ὁρθοδόξου ἀσκήσεως εἶναι τό νά γίνεται μέ φιλότιμο (ἔννοια πού ἰδιαίτερα ἐτόνιζε ὁ μακαριστός Γέρον Παῖσιος) καί ἀγάπη, μέ ταπεινωση καί διάκριση καί χωρίς βέβαια νά ἀκολουθοῦμε τό δικό μας θέλημα. Να γίνεται δηλαδή μέ ὑπακοή καί μάλιστα «χαρούμενη ὑπακοή», γιά νά θυμηθοῦμε καί ἕναν ἄλλο μεγάλο σύγχρονό μας Ἅγιο Γέροντα πού ἐκοιμήθη, τόν πατέρα Πορφύριο.

Μπορεῖ κανεῖς ἴσως εὐκολα νά κάνει πεντακόσιες μετάνοιες ἀκολουθώντας τό θέλημα του, τή γνώμη του, τήν κρίση του, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτό του. Τό νά κάνει ὅμως ἕκατό μέ ὑπακοή εἶναι πιό δύσκολο, ἐπειδή στήν περίπτωση αὕτη ὁ πονηρός τόν ἐμποδίζει καί πολεμᾷ, ἐνῶ στήν πρώτη περίπτωση τόν ἐνδυναμώνει καί ἐνισχύει.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ ὀρθοδόξου ἀσκήσεως ἀπό τή μιά πλευρά καί δαιμονικῆς «ἀσκήσεως» ἀπό τήν ἄλλη, φαίνεται στή διήγηση τοῦ «Γεροντικοῦ» τή σχετική μέ τόν ἀββά Μακάριο τόν Αἰγύπτιο. Ἄς τήν ἀκούσουμε:

«Ἐνῶ ὁ ἀββάς Μακάριος πήγαινε κάποτε ἀπό τό ἔλος στό κελλί του, φορτωμένος φοινικοβλαστούς, τόν συνάντησε ὁ διάβολος στόν δρόμο, μέ δρεπάνι. Καί καθως θέλησε νά τόν χτυπήσει, δέν μπόρεσε. Καί τοῦ λέγει: «Πολλή ἀντίσταση βρισκω σέ σένα, Μακάριε, μή μπορῶντας νά σοῦ κάμω κακό. Καί ὅμως, ὅ,τι κάνεις τό κάνω καί ἐγώ. Σὺ νηστεύεις; Καί ἐγώ δέν τρώω καθόλου. Ἄγρυπνεῖς; Καί ἐγώ δέν κοιμᾶμαι καθόλου.» Ἐνα μονάχα ἔχεις καί μέ νικᾷς». Τόν ρωτᾷ ὁ ἀββάς Μακάριος: «Ποιό εἶναι αὐτό;». Καί ἐκεῖνος ἀποκρίνεται: «Ἡ ταπεινώσή σου. Αὕτη μέ ἐξουδετερώνει». («Γεροντικόν» σέ νεοελληνική ἀπόδοση ὑπό Βασ. Πέντζα, ἔκδ. Ἀστέρος», σελ. 152, παρ. Ια').

Ἀπό ὅσα ἀνεφέρθησαν μέχρι στιγμῆς, ἔγινε πιστεύω φανερό ὅτι ἡ ὀρθόδοξη ἀσκήση καί εἰδικότερα ἡ προσευχή, δέν ἔχει στήν οὐσία καμμια ὁμοιότητα καί συγγένεια μέ τή γιόγκα καί τό διαλογισμό πού καλλιεργοῦν οἱ ἀνατολικές θρησκείες καί οἱ ὁμάδες τῆς λεγομένης «Νέας Ἐποχῆς τοῦ Ὑδροχόου». Ὅσοι λένε τό ἀντίθετο, ἢ πλανοῦν τοὺς ἀνθρώπους καλλιεργώντας τή νεοεποχίτικη σύγχυση τῶν αἰρέσεων, ἢ πέφτουν θύματα αὐτῆς τῆς συγχύσεως. Ὁ μόνος ἀσφαλῆς τρόπος γιά νά μήν πέσει κάποιος θῦμα τῶν αἰρέσεων, εἶναι νά ἀνήκει συνειδητά καί ὀργανικά στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μοναδική κιβωτός τῆς σωτηρίας γιά τόν ἄνθρωπο, καθὼς διετήρησε ἀνόθευτο τό Εὐαγγέλιο καί τήν παράδοση πού μᾶς ἐκληροδότησε τό Ἅγιο Πνεῦμα διά τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν διαδόχων τους. Τότε μόνον σκεπάζεται ἀπό τή Θεία Χάρη, φωτίζεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καί καθοδηγεῖται μέ ἀσφάλεια πρὸς τή σωτηρία.